

Betalingsverkeer en
Marktinfrastuctuur
Betalingsverkeer
beleid

Onderwerp:

Visie DNB op financial inclusion

Dit visiedocument beschrijft waarom financial inclusion belangrijk is voor DNB, welke relevante trends er in Nederland zijn en waar DNB zich vanuit haar rol als centrale bank en financieel toezichthouder op kan richten.¹

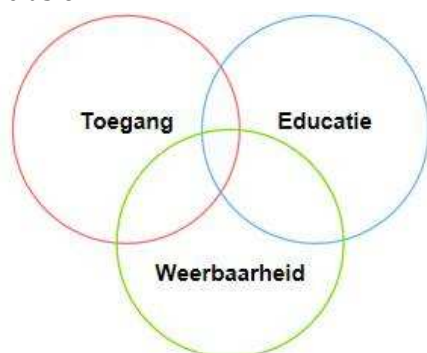
1. DEFINITIE FINANCIAL INCLUSION

Financial inclusion is een situatie waarin (vrijwel) iedereen toegang heeft tot betaalbare financiële diensten. Er bestaat geen officiële wereldwijde definitie van financial inclusion, echter financial inclusion wordt meestal gemeten aan de hand van de volgende drie dimensies:

- (i) toegang tot financiële diensten,
- (ii) gebruik van financiële diensten, en
- (iii) de kwaliteit van producten en de levering van diensten.

Kijkend naar de dimensies en andere gehanteerde definities, is gekozen voor de vetgedrukte definitie voor financial inclusion. Onder deze ruime definitie vallen ook financiële educatie en gedragsbeïnvloeding/financiële weerbaarheid. Het nastreven van financial inclusion past in de missie van DNB en de maatschappelijke rol die zij vervult.

Figuur 1: financial inclusion

Datum

09 januari 2018

Kenmerk

T018-1040917064-613

Kopie

F_BVM_BVB

¹ Hierbij zijn de uitkomsten van de op 13 april 2017 gehouden brainstorming met betrokken divisies (TB, FS, Com, BVM, CBV en EBO) verwerkt.

2. ECONOMISCHE EN MAATSCHAPPELIJKE TRENDS

In Nederland is, anders dan in veel andere landen, geen massaal probleem met de toegang tot financiële diensten. Vrijwel iedereen kan gebruik maken van financiële basisdiensten. Daarnaast waarborgt het Convenant inzake pakket primaire betaaldiensten sinds 2001 (en sinds 2016 de Wet op het financieel toezicht), dat ook 'kwetsbare groepen', zoals asielzoekers en daklozen in ieder geval toegang hebben tot basisbetaaldiensten.

Dit wil niet zeggen dat Nederland geen uitdagingen kent op het gebied van financial inclusion. Hieronder wordt een aantal economische en maatschappelijke trends weergegeven die van invloed zijn op het niveau en de kwaliteit van financial inclusion, alsmede als input dienen voor de visie van DNB.

Innovatie en vergaande digitalisering van financiële betaaldiensten zijn de toekomst. Naarmate innovatieve financiële betaaldiensten (betaalinnovaties) een groter marktaandeel verwerven, vervullen zij een steeds grotere rol in het maatschappelijk leven. Betaalinnovaties kunnen een significante impact hebben op de veiligheid, betrouwbaarheid en efficiëntie van het betalingsverkeer, maar ook op de toegankelijkheid en bereikbaarheid van deze diensten. Veel dagelijkse bank- en betaaldiensten worden uitgevoerd via internet- en mobielbankieren. En er is een verdere toename te verwachten van digitaal winkelen en betalen, het gebruik van digitale portemonnees en nieuwe technologieën voor on- en offline kassabetalingen en elektronische authenticatie, zoals biometrische herkenning.

Steeds verdergaande digitalisering en daarbij veranderende klantbehoeftes heeft tot gevolg dat banken hun fysieke netwerken van kantoren en geldautomaten rationaliseren. Ook deze trend zal de komende jaren verder doorzetten.

Voorgaande heeft tot gevolg dat financial inclusion verschuift naar digital inclusion. Voor veel consumenten zullen deze ontwikkelingen kansen met zich meebrengen, in de vorm van nieuwe, gebruiksvriendelijker en beter toegankelijke (en wellicht ook beter bereikbare) producten en diensten. Het kan echter ook risico's met zich meebrengen voor financial inclusion, aangezien Nederland nog steeds groepen mensen kent die niet mee kunnen (of willen) met de vergaande digitalisering. Digital inclusion kan dus (potentiële) problemen met zich meebrengen voor andere groepen mensen dan die voor financial inclusion op zich, zowel op het gebied van toegang als op educatie en gedragsbeïnvloeding.

Het belang van verantwoord financieel gedrag wordt groter. Burgers moeten steeds meer financiële beslissingen nemen, vaak met verstrekkende gevolgen. Deze beslissingen zijn soms complex en verkeerde keuzes kunnen grote gevolgen hebben en leiden tot (ernstige) financiële problemen, zoals bij het afsluiten van een te zware hypotheek of een tekortschietend pensioen.

Verder ontwikkelen financiële dienstverleners steeds vaker bedieningsconcepten, waarbij ze via execution only-dienstverlening producten aanbieden of daar in bemiddelen. Bij execution only-dienstverlening kiest een consument (of klant) zelf een product inclusief alle productopties, zonder advies.

Data-analyses zullen tot meer gepersonaliseerde financiële diensten leiden. Steeds meer financiële dienstverleners verzamelen data over hun klanten om zo een holistisch klantprofiel op te bouwen. De dienstverleners krijgen zo een beter inzicht in het risico en productbehoeften van individuele klanten. Door analyse van de inzichten kunnen onder meer individuele prijsstellingen worden gedaan en kunnen gepersonaliseerde diensten worden ontwikkeld. Voorgaande kan ook een negatieve zijde hebben door klanten met een hoog risicoprofiel, of bescheiden te verwachten opbrengsten, uit te sluiten van (bepaalde) financiële diensten. Ook kan de privacy van de klant in het geding komen.

Duurzaamheid speelt een steeds groter wordende rol bij financiële diensten. Er bestaat een toenemende belangstelling voor duurzaamheid en geld. Zo komen er steeds meer duurzame financiële diensten op de markt, zoals duurzame beleggingsfondsen, groenfondsen en spaarproducten. Dit geldt ook voor het steeds populairder wordende crowdfunding in duurzame initiatieven (waaronder duurzame energieprojecten) en microfinanciering. Veel duurzame financiële diensten zijn in beginsel duurder en bevinden zich momenteel in een niche markt. Vooralsnog zijn het vooral de meer bemiddelde consumenten die zich deze diensten kunnen veroorloven. Verwacht wordt dat op de langere termijn voornamelijk duurzame financiële diensten worden aangeboden, waardoor deze betaalbaar worden voor (vrijwel) iedereen.

3. VISIE OP (DIGITAL) FINANCIAL INCLUSION

Een brede en goede toegang tot het financiële systeem draagt bij aan het creëren en versnellen van een duurzame economische groei, het scheppen van werkgelegenheid en het stimuleren van sociale ontwikkeling en zelfontplooiing van mensen. Vanuit haar kerntaken en vanuit de economische en maatschappelijke trends wil en kan DNB een beleidsmatige en katalyserende rol vervullen om (digital) financial inclusion bevorderen. Zo dragen het bewaken

van een goede toegang tot betaalbare financiële diensten en het bevorderen van financiële kennis enerzijds bij aan het vertrouwen in de financiële sector. En schept een gezonde financiële sector met betrouwbare bestuurders anderzijds ook een klimaat dat financial inclusion bevordert.

In lijn met haar missie zal de focus van financial inclusion activiteiten voor DNB in de eerste plaats liggen op Nederland. Daarnaast gebeurt Europees, maar vooral mondiaal al heel veel op het gebied van financial inclusion. Uiteraard kan en zal DNB hieraan, afhankelijk van de capaciteit, een bijdrage leveren op de terreinen die binnen haar competentie liggen. Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar de bijlage.

Op het terrein van betalingsverkeer is het zaak ervoor te waken dat **innovatie en vergaande digitalisering** niet ten koste gaat van de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het betalingsverkeer. Zowel voor financiële stabiliteit als betalingsverkeer en toezicht is **financiële educatie en weerbaarheid/zelfredzaamheid** een belangrijk focusgebied. In samenwerking met andere betrokken partijen streeft DNB er naar, via het Platform Wijzer in Geldzaken, via het Bezoekerscentrum en via de ondersteuning van Child and Youth Finance International, het publiek meer bewust te maken van de enorme impact van financiële beslissingen op hun leven. Tot slot richt financiële stabiliteit zich mede op **duurzaamheid**, aangezien het voor Nederland van belang is dat er zoveel als mogelijk economische groei plaatsvindt die niet ten koste gaat van de omgeving of het klimaat. Het stimuleren van toegankelijke en betaalbare duurzame financiële diensten kan hier aan bijdragen.

Uiteraard hebben ook andere (financiële) autoriteiten zoals AFM en ACM en verschillende ministeries een rol in het bevorderen van financial inclusion, en met hen kan de samenwerking worden versterkt.

4. ACTIVITEITEN BEVORDEREN (DIGITAL) FINANCIAL INCLUSION IN NEDERLAND

Om (digital) financial inclusion te bevorderen, en daarmee tevens uitvoering te geven aan haar visie, zal DNB hier vooral op inspelen bij de volgende, reeds bestaande, gremia en activiteiten:

- *Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB)*. **Het MOB streeft naar een maatschappelijk efficiënte inrichting van het Nederlandse retailbetalingsverkeer.** Dit houdt in dat het betalingsverkeer veilig, betrouwbaar en efficiënt en voor een ieder toegankelijk en bereikbaar moet zijn. Zo is in het MOB continue aandacht voor toegankelijke betaaldiensten

voor kwetsbare groepen i.v.m. verschuiving van fysieke naar digitale betaaldiensten. Verder kunnen verschillende innovaties helpen bij de realisatie financial inclusion. Nieuwe betaalproducten en kanalen worden daarom, met het oog op eventuele maatschappelijke risico's, getoetst aan de hand van het beoordelingskader innovatie dat hiervoor in mei 2015 is vastgesteld. Waar mogelijk kan het MOB deze veranderingen ordenen en maatschappelijke wenselijke richtingen aanwijzen.

- *Platform Wijzer in Geldzaken*

Het Platform Wijzer in Geldzaken heeft op het gebied financiële kennis en educatie een expliciete nationale strategie (Nationale Strategie 2014-2018) opgesteld, die door DNB wordt ondersteund en mede wordt uitgevoerd.

Wijzer in Geldzaken is een initiatief van het ministerie van Financiën. Hierin bundelen partners uit de financiële sector, de wetenschap, de overheid, onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties hun krachten om verantwoord financieel gedrag in Nederland te bevorderen. H.M. Koningin Máxima is erevoorzitter van dit platform. In de Stuurgroep hebben de volgende organisaties zitting: Ministerie van Financiën, Nederlandse Vereniging van Banken, Verbond van Verzekeraars, Pensioenfederatie, DNB (Nicole Stolk), Nibud en AFM. Betreffende organisaties voeren ook zelfstandig werkzaamheden uit op het gebied van financial inclusion.

- *Financiële educatie en vaardigheden*

DNB zet allerlei middelen in om haar kennis over te brengen op het Nederlandse publiek, zoals met het openstellen van haar

Bezoekerscentrum. DNB informeert niet alleen over haar eigen taken en werkzaamheden, maar ook over geld en de financiële wereld in brede zin. Dit helpt mensen om betere financiële beslissingen te nemen. In dit kader heeft DNB in september 2016 de "Beleidsvisie financiële educatie en plan van aanpak onderwijsmiddelen DNB" opgesteld.

- *Child and Youth Finance International*

Verder ondersteunt DNB actief Child and Youth Finance International (CYFI), een wereldwijde organisatie die het financiële bewustzijn en de financiële vaardigheden van kinderen in meer dan honderd landen helpt te ontwikkelen. Sinds begin 2016 heeft DNB zitting in de Supervisory Board en in het Executive Committee van CYFI. Voorbeelden van recente projecten van CYFI zijn Schoolbank, YE!, Global Money Week en Youth Engagement.

5. EUROPESE EN MONDIALE BIJDRAGE AAN FINANCIAL INCLUSION

DNB levert ook Europees en mondiaal, mede via technische samenwerking, een bijdrage aan financial inclusion.

a) Technische samenwerking

DNB biedt technische ondersteuning aan collega-centrale banken en collega-toezichthouders in landen die zich ontwikkelen naar een markteconomie. Doel is het overdragen van kennis en het delen van “best practices”. Zo heeft DNB onder andere in oktober 2015 voor het eerst een internationaal seminar georganiseerd over financial inclusion en vindt van 20-22 september 2017 hierover een tweede seminar plaats. Verder organiseert DNB onder meer jaarlijks een conferentie in Macedonië over retailbetalingsverkeer met een link naar financial inclusion. Tevens wordt tweejaarlijks een seminar voor Bank Indonesia gegeven, waarbij financial inclusion als prioriteit is opgenomen. Ook met het Nederlands Caribisch gebied werkt DNB regelmatig samen.

b) Europees

De Richtlijn Betaalrekeningen (Payment Accounts Directive) stelt aan de lidstaten Europese eisen om een basisbetaalrekening aan te bieden.

Nederland voldoet reeds grotendeels aan deze eisen. Europees is hier echter nog veel werk te doen, aangezien circa 80 miljoen consumenten in de EU geen betaalrekening hebben. Verder ondersteunt DNB het initiatief van de Oogvereniging en het MOB, het EU platform Pay-Able, om de toegankelijkheid en uniformiteit van betaalautomaten te bevorderen en deel uit te laten maken van de Europese Toegankelijkheidswet. Dit wetsvoorstel bevindt zich nu in de trilog en tot nu toe valt toegankelijkheid van betaalautomaten (en geldautomaten) in de scope van het wetsontwerp.

Verder heeft DNB op roterende basis zitting in de Euro Retail Payments Board (ERPB), die de ontwikkeling van een geïntegreerde markt voor retailbetalingen in euro in de EU beoogt te bevorderen. DNB heeft in dit kader gezamenlijk met AGE Platform Europe onder meer een informele werkgroep samengesteld om zodoende toegankelijkheid van financiële diensten in Europa verder te onderzoeken. Ook bewaakt DNB in het met de ERPB verbonden European Forum for Innovation in Payments het belang van toegankelijkheid.

c) Mondiaal

Financial inclusion staat al weer enige jaren hoog op de agenda van een aantal mondiale overleggen c.q. organisaties, zoals de G20, de Verenigde

Naties, de BIS en de Wereldbank. Ook voor centrale banken is financial inclusion van belang, aangezien toegang tot het betalingsverkeer bijdraagt aan financiële stabiliteit. Zo hebben de BIS en de Wereldbank over de jaren heen verschillende onderzoeken uitgevoerd op het gebied van betalingsverkeer. Het laatste onderzoek betreft het rapport Payment Aspects of Financial Inclusion (PAFI) uit 2016. DNB heeft indirect mee geschreven aan het PAFI-rapport (d.w.z. commentaar geleverd op de concepten). Daarnaast is de Wereldbank e.a. onlangs een driejarig programma gestart om ondersteuning te bieden aan specifiek aangewezen landen in hun werk ten aanzien van financial inclusion (FIGI). Onder dit programma zijn drie werkgroepen aan de slag: (i) veiligheid, (ii) digitale ID voor financiële diensten en (iii) acceptatie elektronische betalingen. DNB participeert in de groep om de acceptatie van elektronische betalingen te stimuleren.

Verder heeft de Global Partnership for Financial Inclusion (GPFI) van de G20 in maart 2016 het rapport 'Global Standard-Setting Bodies and Financial Inclusion – the evolving landscape' gepubliceerd. Hoewel financial inclusion niet exclusief onder het mandaat van de Raad voor Financiële Stabiliteit valt, wordt het belang van financial inclusion wel onderkend - de zes Standard-Setting Bodies hebben allen financial inclusion in hun standaarden/aanbevelingen verankerd. Dit houdt in dat financiële toezichthouders, waaronder DNB, hier rekening mee moeten houden in hun toezicht. Daarnaast voeren betreffende Standard-Setting Bodies ook onderzoeken op het gebied van financial inclusion uit en brengen zij best practices en rapporten uit². Zie ook het 2017 Financial Inclusion Action Plan.

6. Werkgroep DNB Financial Inclusion gaat begin 2018 van start

De werkzaamheden vanuit de visie van DNB om financial inclusion te bevorderen slaan neer bij diverse divisies van DNB. Daarom gaat begin 2018 een DNB brede werkgroep van start om de initiatieven en werkzaamheden te coördineren.

De werkgroep kan de volgende activiteiten verrichten:

- Het binnen DNB coördineren van financial inclusion onderwerpen, zodat visie en activiteiten leiden tot een doelgericht en samenhangend actieprogramma;
- Het monitoren van trends op het gebied van financial inclusion;

² Voorbeelden zijn het 'Best practice paper on customer due diligence and financial inclusion' (FATF), 'Guidance on the application of the Core Principles for effective Banking Supervision to the regulation and supervision of institutions relevant to financial inclusion' (BCBS) en het 'Issue paper on conduct of business in inclusive insurance' (IAIS).

- Het analyseren van de wisselwerking tussen financial inclusion en financiële stabiliteit;
- Het uitvoeren van onderzoek op o.a. het vlak van financial literacy, consumentengedrag en toegankelijkheid;
- Het bespreken met de Raad van Kinderen hoe betaalmiddelen inzicht geven in hun budget;
- Het verzamelen van data om financial inclusion te meten;
- Het deelnemen aan de FIGI-werkgroep over bevorderen acceptatie van elektronische betalingen;
- Het in het kader van technische samenwerking voorbereiden van het derde internationale DNB-seminar over financial inclusion in september 2019.

Bijlage bij concept-visie DNB op financial inclusion

In deze bijlage is een samenvatting opgenomen van de voor DNB belangrijkste mondiale en Europese initiatieven ter bevordering van financial inclusion. Daarnaast is een Engelstalig overzicht opgenomen van de belangrijkste initiatieven van de G20, Verenigde Naties (VN), de Wereldbank, de OESO, de Raad voor Financiële Stabiliteit en de Standard-Setting Bodies en een aantal wereldwijde charitatieve programma's.

SAMENVATTING VAN VOOR DNB BELANGRIJKSTE MONDIALE EN EUROPESE INITIATIEVEN TER BEVORDERING VAN FINANCIAL INCLUSION

A. *Mondiale initiatieven*

Financial inclusion staat al jaren hoog op de agenda van een aantal mondiale overleggen c.q. organisaties, zoals de G20, de VN, de Bank for International Settlements (BIS) en de Wereldbank. Hieronder worden de voor DNB belangrijkste genoemd. Hierna volgt een breder overzicht.

- *UNSGSA*³

Koningin Máxima zet zich niet alleen in Nederland, maar ook in het buitenland al jarenlang in voor het vergroten van toegang tot financiële diensten, het verbeteren van consumentenbescherming en financiële vaardigheden.

Koningin Máxima is in 2009 benoemd tot Special pleitbezorger van de VN secretaris-generaal voor inclusieve financiering voor ontwikkeling. Zij adviseert in deze functie de secretaris-generaal van de VN en zet zich wereldwijd in om financiële diensten voor iedereen – met inbegrip van de lage inkomensgroepen en kleine en middelgrote bedrijven – toegankelijk te maken. Sinds 2011 is Koningin Maxima erevoorzitter van het mondiale samenwerkingsverband voor inclusieve financiering (GPFI) van de G20. Voor haar recente werk zie het Annual Report van de USGSA 2017.

- *Wereldbank e.d. – financial inclusion global initiative (FIGI)*

De Wereldbank, de internationale telecommunicatie unie en de Bill & Melinda Gates Stichting (met ondersteuning van de BIS/CPMI) is een driejarig programma gestart met als doel het versnellen van de vooruitgang tot universele toegang van financiële diensten. Het programma is gestart in juni 2017.

³ UN Secretary-General's Special Advocate for Inclusive Finance for Development (UNSGSA).

- *BIS en Wereldbank - uitkomsten PAFI-rapport*

Het PAFI-rapport is een coproductie van BIS en Wereldbank en gepubliceerd in april 2016. Het rapport leert dat bij het bevorderen van financial inclusion het wenselijk is om het bezit van een basisbetaalrekening te stimuleren, aangezien dit ook de weg opent naar andere financiële diensten. Het PAFI-rapport geeft zeven beleidsaanbevelingen:

1. Bevorder publieke en private sector commitment om financial inclusion uit te dragen (stakeholdermanagement).
2. Zorg dat het juridisch raamwerk en andere regelgeving financial inclusion bevordert door relevante risico's van het betalingssysteem te beheersen en tevens zorgt voor voldoende concurrentie en innovatie.
3. Bewaak dat het betalingsverkeersysteem robuust en efficiënt is.
4. Bevorder dat er goede basisbetaalrekeningen zijn met een breed scala van diensten en tegen een faire en lage prijs.
5. Zorg voor brede toegang tot het betalingssysteem voor zowel consumenten als kleine en grote bedrijven.
6. Stimuleer kennis van financiële producten zodat consumenten de werking en risico's weten en adequate consumentenbescherming genieten.
7. Zorg voor schaalvoordelen in het betalingsverkeer, waaronder ook voor overboekingen (remittances) naar andere landen/regio's.

DNB heeft indirect mee geschreven aan het PAFI-rapport (d.w.z. commentaar geleverd op de concepten). Inmiddels vinden er voor diverse landen (bijv. Albanië) PAFI-assessments plaats.

- *BIS en Wereldbank – statistiek*

Internationale instellingen zoals de BIS en de Wereldbank zijn actief in het maken van statistieken (Findex) en analyses op het vlak van financial inclusion. Het gaat hierbij om cijfers over de beschikbaarheid en vraag naar financiële diensten en de kwaliteit hiervan. Die cijfers zijn onder meer nodig voor strategieontwikkeling.

- *OESO – financiële educatie en consumentenbescherming*

De OESO heeft high-level principes op het gebied van financiële educatie ontwikkeld die lidstaten kunnen gebruiken bij het opstellen van hun eigen nationale strategieën voor financial inclusion. Daarnaast heeft de OESO een onderzoek uitgevoerd om financiële educatie te meten, met het oog op het ontwikkelen van praktische tools voor financiële educatie.

- *Raad voor Financiële Stabiliteit en Standard-Setting Bodies – best practices en rapporten*

Hoewel financial inclusion niet exclusief onder het mandaat van de Raad voor Financiële Stabiliteit valt, wordt het belang van financial inclusion wel onderkend - de zes Standard-Setting Bodies hebben allen financial inclusion in hun standaarden/aanbevelingen verankerd. Dit houdt in dat centrale banken en toezichthouders toetsen of de onder toezichtstaande financiële instellingen hieraan voldoen. Daarnaast voeren betreffende Standard-Setting Bodies ook onderzoeken op het gebied van financial inclusion uit en brengen zij best practices en rapporten uit. Voorbeelden hiervan zijn: het PAFI-rapport (CPMI), het 'Best practice paper on customer due diligence and financial inclusion' (FATF⁴), het rapport 'Guidance on the application of the Core Principles for Effective Banking Supervision to the regulation and supervision of institutions relevant to financial inclusion' (BCBS), en het 'Issue paper on conduct of business in inclusive insurance' (IAIS). De GPMI van de G20 heeft in maart 2016 het rapport 'Global Standard-Setting Bodies and Financial Inclusion – the evolving landscape' gepubliceerd.

DNB heeft zowel, direct of indirect, zitting in de Raad voor Financiële Stabiliteit als de Standard-Setting Bodies en oefent hiermee invloed uit op de werkzaamheden van deze organisaties.

B. Europese initiatieven

- *Europese wetgeving - basisbetaalrekening*

De Richtlijn Betaalrekeningen (Payment Accounts Directive) stelt aan de lidstaten Europese eisen om een basisbetaalrekening aan te bieden. Nederland voldoet reeds aan deze eisen. Europees is hier echter nog veel werk te doen. In de EU zijn er circa 80 miljoen consumenten zonder betaalrekening en is er zeker ruimte om de kennis van financiële producten aanzienlijk te verbeteren. Denk ook aan de verbetermogelijkheden om betaalterminals (EU platform Pay-Able – initiatief Oogvereniging en MOB) te scharen onder het wetsontwerp Europese Toegankelijkheidswet.

- *ECB – ERPB*

De Euro Retail Payments Board (ERPB) beoogt de ontwikkeling van een geïntegreerde markt voor retailbetalingen in euro in de EU te bevorderen. De ERPB bestaat uit zeven vertegenwoordigers van Europese koepelorganisaties aan de vraagzijde (consumenten, winkeliers en andere bedrijven), respectievelijk de aanbodzijde (banken, betaal- en elektronisch-geldinstellingen) en, op roterende basis, zes nationale centrale banken.

⁴ Financial Action Task Force (FATF), Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) en International Association of Insurance Supervisors (IAIS).

DNB heeft in ERPB-verband gezamenlijk met AGE Platform Europe eind 2016 een informele werkgroep samengesteld om toegankelijkheid in Europa verder te onderzoeken, knelpunten te inventariseren en best practices op te stellen.

ENGELSTALIG OVERZICHT VAN MONDIALE INITIATIEVEN BEVORDEREN FINANCIAL INCLUSION

Financial inclusion and the work of the G20

G20 Action Plan on the 2030 Agenda for Sustainable Development

The G20 is committed to further aligning its work with the 2030 Agenda for Sustainable Development to ensure that no one is left behind in the efforts to eradicate poverty, achieve sustainable development and build an inclusive and sustainable future for all, as confirmed at the Antalya Summit. This Action Plan, including the High Level Principles, contributes to global efforts to implement the 2030 Agenda, including the Sustainable Development Goals (SDGs) and the Addis Ababa Action Agenda on Financing for Development (AAAA). The Sustainable Development Sectors of the G20 Action Plan are intrinsically linked to people's well-being, correlate with our planet, enable prosperity and foster peace and partnership (2030 Agenda's 5Ps).

G20 Global Partnership for Financial Inclusion.

The Global Partnership for Financial Inclusion (GPFI) is an inclusive platform for all G20 countries, interested non-G20 countries and relevant stakeholders to carry forward work on financial inclusion, including implementation of the G20 Financial Inclusion Action Plan, endorsed at the G20 Summit in Seoul. It contributes to strengthen coordination and collaboration between various national, regional and international stakeholders, as called for in Action Item 6 of the G20 Financial Inclusion Action Plan. The GPFI's efforts include helping countries put into practice the G20 Principles for Innovative Financial Inclusion, strengthening data for measuring financial inclusion, and developing methodologies for countries wishing to set targets. Under the China G20 Presidency leadership, the G20 High Level Principles for Digital Financial Inclusion were developed, and also new financial inclusion indicators to measure the use, availability, and quality of digital financial services in more than 200 economies worldwide. See further 2017 Financial Inclusion Action Plan.

Financial inclusion and the work of the UN

UN Capital Development Fund (UNCDF)

UNCDF's mission is to reduce poverty in the world's 48 least developed countries; promoting financial inclusion is one of its key strategies for doing so. UNCDF focuses first and foremost on LDCs with a special commitment to challenging environments – remote rural areas and countries emerging from conflict. UNCDF provides seed capital – grants and loans – and technical support through Inclusive Finance programmes to ensure that more households and

small businesses gain access to credit, savings, insurance and other financial services that expand opportunities and reduce vulnerabilities. UNCDF's ability to provide risk capital directly to the private sector is helping bring new financial products to underserved and hard to reach markets and spurring innovations. Through its flexible grant and loan instruments, UNCDF supports a wide range of providers and financial products and services. UNCDF is also playing particular attention to the new drivers of financial inclusion, especially innovative distribution channels and technology. Increasingly a number of non-traditional players are involved in the design and delivery of inclusive financial services. UNCDF is well-placed to help facilitate these partnerships that span public and private sectors.

UN Secretary-General's Special Advocate for Inclusive Finance for Development (UNSGSA)

As Special Advocate, Queen Máxima champions universal access to affordable, effective, and safe financial services for the poor. Collaborating closely with global and national partners, she raises awareness, encourages leadership, works to break down barriers, and supports action to expand financial inclusion. Queen Máxima is also honorary patron of the G20's Global Partnership for Financial Inclusion and serves as a Global Agenda Trustee for the World Economic Forum's Global Challenge Initiative on the Future of the Global Financial System. In the Netherlands, she is a member of the Committee for Entrepreneurship and Finance and honorary chair of the Dutch Money Wise Platform.

Financial inclusion and the work of the World Bank Group

The World Bank Group plays a critical role in advancing financial inclusion in the world since it can leverage its financial sector experience, country engagement and dialogue, financing and risk-sharing instruments, unique datasets and research capacity, and influence with standard-setting bodies and the G20. The World Bank Group has two institution-wide specific initiatives to promote financial access and inclusion:

- Universal Financial Access (UFA) by 2020
In 2015, the World Bank Group committed to extending access to financial services to 1 billion adults through the UFA 2020 initiative, which envisions that adults worldwide will be able to have access to a transaction account to store money, send or receive payments.
- Financial Sector Assessment Programs (FSAPs)
As governments and standard-setting bodies started prioritizing financial access, financial inclusion topics have become prevalent in FSAPs, which are assessments the World Bank and the IMF developed to

help strengthen countries' overall financial systems and cover a range of financial sector issues.

The World Bank Group has developed an integrated and unified approach in their work to help countries achieve financial access and responsible financial inclusion, which focusses on 9 intertwined areas:

1. National financial inclusion strategies
2. Modernize retail payment systems and government payments
3. Reform national payment systems, including remittance markets
4. Diversify financial services for individuals
5. Leverage technology for financial inclusion
6. Strengthen competition and expand access points
7. Financial consumer protection
8. Financial capability
9. Financial inclusion data

The World Bank, the International Telecommunications Union, and the Bill & Melinda Gates Foundation with support from the BIS/CPMI started in 2017 the **Financial Inclusion Global Initiative (FIGI)**. FIGI is a three-year programme aimed at accelerating progress towards universal access to financial services. The initiative will provide targeted assistance to selected countries (most likely China, Egypt and Mexico) in their pursuit of financial-inclusion targets, building countries' own national strategies (with respect to both financial inclusion and retail payments). The three working groups are: Security, Digital ID for Financial Services and Electronic Payment Acceptance.

Financial inclusion (financial literacy and consumer protection) and the work of the OECD

Assessing the levels of financial literacy in the population is a key component of a successful national strategy for financial education, enabling policy makers to identify gaps and design appropriate responses. International comparisons increase the value of such assessment by enabling countries to benchmark themselves with other countries. Where similar patterns are identified across countries, national authorities can work together to find common methods for improving financial literacy within their respective populations.

The OECD has developed High-level principles on national strategies for financial education and conducted a survey on measuring financial literacy and financial inclusion (to develop practical tools for financial literacy).

Financial inclusion and the work of the Financial Stability Board and Standard-Setting Bodies

The Financial Stability Board (FSB), which exists as a coordinating body of SSBs with respect to financial stability, and six SSBs: the Basel Committee for Banking Supervision (BCBS), the primary SSB for supervisors of banks and other deposit-taking institutions; the Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI), the primary SSB with respect to payment systems, including retail payment systems; the Financial Action Task Force (FATF), the SSB responsible for protecting the integrity of financial systems by preventing financial crime, particularly through standards and guidance on anti-money laundering and combating financing of terrorism (AML/CFT); the International Association of Deposit Insurers (IADI), the SSB for deposit insurance systems; the International Association of Insurance Supervisors (IAIS), the primary SSB for insurance supervision; and the International Organization of Securities Commissions (IOSCO), the primary SSB for the securities sector.

Financial Stability Board (FSB).

Various FSB work streams recognize—both implicitly and, in a few cases, explicitly—the important linkages among the objective of financial inclusion and the traditional objectives of financial regulation and supervision: financial stability, financial integrity, and financial consumer protection. While financial inclusion is not explicitly incorporated into FSB’s core mandate, related issues arise in an increasing number of areas of FSB’s work, including monitoring effects of agreed regulatory reforms in emerging market and developing economies (EMDEs), effective resolution regimes for financial institutions, shadow banking, and misconduct risks. FSB’s six Regional Consultative Groups (RCGs) offer a valuable platform for dialogue with the 86 jurisdictions currently represented, providing important insights from beyond FSB’s membership, including many EMDEs with high levels of financial exclusion and a strong policy commitment to financial inclusion.

Basel Committee on Banking Supervision (BCBS).

The 2012 revised Basel Core Principles for Effective Banking Supervision (BCPs) include a key revision of relevance to financial inclusion: the incorporation of the concept of proportionality throughout the revised Core Principles and their assessment criteria. In 2013, BCBS approved the establishment of a Work stream on Financial Inclusion under the auspices of its outreach arm, the Basel Consultative Group (BCG), to help BCBS gain an in-depth understanding of the different country contexts and constraints faced by both member and non-member jurisdictions and the unique market features associated with inclusive finance.

Building on a Range of Practice Report issued in January 2015, the Work stream has released a BCBS guidance paper in September 2016. This paper identifies 19 of the total 29 Basel Core Principles where additional guidance is needed in the application of the Core Principles to the supervision of financial institutions engaged in serving the financially unserved and underserved. The Guidance also specifies the "Essential Criteria" and "Additional Criteria" associated with the Core Principles that have specific relevance to financial inclusion. The problem of financially unserved and underserved sectors of society is a global issue. In recognition of this, the Guidance is useful to both Basel Committee member and non-member jurisdictions. This includes those jurisdictions in which bank supervisors are striving to comply with the Core Principles and which may implement this Guidance gradually over time.

Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI).

CPMI's recent work on retail payments issues covers payment aspects related to financial inclusion, such as remittances and innovative retail payments and instruments, most recently with the consideration of the role of non-banks in retail payments. CPMI and the World Bank Group created the Task Force on Payments Aspects of Financial Inclusion (PAFI Task Force) to analyze the role of payments and payment services in financial inclusion. A consultative report issued by the PAFI Task Force in September 2015 outlines seven guiding principles designed to assist countries that want to advance financial inclusion in their markets through payments; a final version of the report is published in April 2016.

Financial Action Task Force (FATF).

In 2011, FATF recognized the relevance of financial inclusion as a means to mitigate the money laundering and terrorist financing risks of financial exclusion in a ground-breaking guidance paper Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Measures and Financial Inclusion. Revised FATF Recommendations released the following year with a strengthened and clarified risk-based approach (RBA) at their core have far-reaching ramifications for financial inclusion, as does the 2013 Methodology for Assessing Technical Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems. In the wake of these developments, FATF is proceeding with a programme to update relevant guidance papers and develop new papers, including its guidance papers on the application of the RBA for the banking sector (2014), for virtual currencies (2015), and for money or value transfer services (2016) and a best practice paper on customer due diligence (CDD) and financial inclusion.

International Association of Deposit Insurers (IADI).

Research conducted by IADI in 2013 constituted an important first step in scoping deposit insurance practices in relation to the wave of innovations seen as important for advancing financial inclusion. In addition to questions regarding deposit insurance for non-bank deposit-taking institutions such as financial cooperatives, the emergence and potentially rapid scaling in many EMDEs of digital deposit-like stored-value products triggers the question of their treatment for deposit insurance purposes. IADI's research agenda is expected to address this subject, including by considering issues related to compliance with the IADI Core Principles as revised in 2014.

International Association of Insurance Supervisors (IAIS).

The IAIS Insurance Core Principles (ICPs) include a broad and overarching concept of proportionality that allows for both regulation and supervision that promote financial inclusion. A comprehensive review of the ICPs, to be completed during 2016, is exploring further the concept of proportionality in insurance regulation and supervision, with results of the review to be reflected in the 2017 release of revised ICPs. An important follow-up paper to the 2011 revision of the ICPs is the Application Paper on Regulation and Supervision Supporting Inclusive Insurance Markets, issued in 2012. IAIS is currently working on several work streams relevant to financial inclusion, including market conduct (with its Issues Paper on Conduct of Business in Inclusive Insurance approved in November 2015), mutual and community based institutions in insurance, and index insurance, several in collaboration with its Implementation Partner for inclusive insurance, the Access to Insurance Initiative (A2ii).

International Organization of Securities Commissions (IOSCO).

IOSCO's work, both on its own and in cooperation with other global bodies, of greatest relevance to the responsible delivery of formal financial services to the financially excluded and underserved includes its activities focused on supporting sound and stable capital market development in EMDEs (which comprise almost three quarters of its members) and its increasing engagement on retail investments and investors (supported by IOSCO's Committee on Retail Investors). IOSCO has also pursued work on market-based SME finance (for example, its 2015 publication SME Financing Through Capital Markets), crowdfunding, impact of digitization and innovation on capital markets, and social media and retail investing. IOSCO leads the SSBs in the consideration it has given to crowdfunding.

Financial inclusion and the work of several global trust fund programs

Financial Inclusion Support Framework program supports reforms and other country-led actions to achieve national financial inclusion goals and targets. The program currently covers 8 countries and is supported by the *Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands* and the Bill & Melinda Gates Foundation.

Harnessing Innovation for Financial Inclusion program gives technical assistance to financial service providers to help them develop technology-driven business models to deliver financial services to the underserved. It also provides expertise to help developing countries modernize government, retail and remittance payment systems. It's supported by the UK Government Department for International Development and implemented by the World Bank Group.

Consumer Protection and Financial Literacy Trust Fund provides technical assistance through existing financial consumer protection and literacy programs to improve laws and regulations that strengthen consumer disclosure, prohibit abusive business practices, and establish effective out-of-court mechanisms to address consumer dispute as well as to enhance consumer knowledge and awareness of financial services, especially for the poor and vulnerable. It's supported by the Swiss State Secretariat for Economic Affairs.

Payment Aspects of Financial Inclusion reports outlines 7 guiding principles and suggests actions countries can take to advance access to transaction accounts.

Pacific Financial Inclusion Programme helps to provide sustainable financial services and low-income households. It's a joint UNDCF and UNDP programme with support from the Australian Department of Foreign Affairs and Trade and the *European Union*.

Financial inclusion and the work on retail payments

Date	Report	Organization	Context
2006	General Guidance for National Payment Systems Development	BIS – CPSS (CPMI)	This report identified 13 Guidelines that countries could use to plan the development of their national payments system. Guideline 11 specifically refers to retail payment services.
2007	General Principles for International Remittance Services	BIS – CPSS (CPMI) and World Bank	While international or cross-border remittances are the primary target of the General Principles, the report itself envisages applicability of the same to the broader retail payment systems market.
2007	Retail Payment Systems to Support Financial Access:	World Bank – PSDG and CEMLA	This study focused on identifying a set of common issues in retail payment systems in Latin America and the Caribbean.

	Infrastructure and Policy		
2008	First Global Payment System Survey	World Bank - PSDG	This survey covers retail payment systems as well as several other elements of the national payments systems.
2008	Balancing Cooperation and Competition in Retail Payment Systems: Lessons from Latin America Case Studies	World Bank - PSDG	This study defined a conceptual framework to identify the issues pertaining to the development of retail payments infrastructure, and proposed policy guidelines for use by the authorities and other stakeholders in implementing practical reforms to their retail payments mechanisms.
2010	Global Payment System Survey	World Bank - PSDG	This survey covers retail payment systems as well as several other elements of the national payments systems.
2012	Comprehensive package for the development and reform of the national retail payments system: a) Developing a comprehensive national retail payments strategy; b) A Practical Guide for Retail Payments Stocktaking; c) Legal and Regulatory Framework for Retail Payments-issues to consider and practical approaches; d) Innovations in Retail Payments Worldwide: A Snapshot	World Bank - PSDG and Central Bank of Brazil and European Central Bank	a) developing a comprehensive national retail payments strategy aims to provide public authorities and market participants with detailed guidance on how to develop and implement a comprehensive, strategic retail payments reform; b) a practical guide for retail payments stocktaking identifies a methodology for undertaking a detailed stocktaking of a country's retail payments landscape; c) from remittances to m-payments: Understanding alternative means of payment within the common framework of retail payments system regulation explores the development of a normative framework to underpin an efficient retail payments industry, including the so-called innovative payment mechanisms; and d) innovations in retail payments worldwide: a snapshot: outcomes of the global survey on innovations in retail payments instruments and methods 2010 presents the results of the first World Bank survey among central banks that collected information on innovative retail payment products and programs.
2012		BIS - CPSS (CPMI) and	The working group studied the recent innovations in retail payments.

		World Bank – PSDG	
2012	Global Payment System Survey	World Bank - PSDG	This survey covers retail payment systems as well as several other elements of the national payments systems.
2014	The Opportunities of Digitizing Payments	World Bank	This report demonstrates that a broader adoption of digital payments, with regard to both remittances and other payments, can significantly advance the global financial inclusion agenda and support the priority areas of the Global Partnership for Financial Inclusion. Not only are digital payments more efficient than cash payments, but their broader adoption also can reduce rates of corruption and violent crime, reduce the cost of government wage and social transfer payments, offer new pathways into the financial system for the disadvantaged, and, importantly, contribute to the ongoing objective of women's economic empowerment.
2014	Non-banks in retail payments	BIS	The report is based on several fact-finding exercises that were conducted to support the analysis, revealing a significant presence of non-banks in all stages of the payment process and across different payment instruments. The report analyses the factors influencing the growing importance of non-banks, the main implications for both the efficiency of and risks in retail payment systems (including their possible influence on financial inclusion) and the diverse regulatory approaches for the different types of non-bank in various jurisdictions.
2016	Payment Aspects of Financial Inclusion	BIS – CPSS (CPMI) and World Bank - PSDG	The report outlines seven guiding principles and provides guidance to regulators and policymakers on actions countries can take to advance access to transaction accounts.
2016	Global Payment System Survey	World Bank - PSDG	The GPSS is the only global survey that combines quantitative and qualitative measures of payment system development and covers all aspects of national payment systems – from infrastructure and the legal and regulatory environment to technological and business model innovations,

			international remittances, and oversight framework.
--	--	--	---